

I = INTERVIEWATOR; R = RESPONDENT

C.S. – Inginer topograf

I: În primul rând țin să vă mulțumesc foarte mult pentru că participați la acest proiect cultural. Este o onoare pentru mine să iau interviu unei familii care a lucrat atâția ani în minerit. Ne puteți spune numele, data și locul nașterii?

I: C.S.

I: Profesiile părinților, rudelor apropiate erau legate de minerit?

R: Nu...mama era casnică, tata șofer...nici o legătură cu mineritul

I: Unde v-ați petrecut copilăria?

R: Normal că-n satul natal...n-am avut ocazia să facem excursii prin alte țări...

I: Școala ați urmat-o în localitatea natală? Sau...

I: Care a fost traiectoria dumneavoastră după terminarea...liceul l-ați terminat la...?

R: În Baia Mare, liceul Industrial Construcții de Mașini, numărul 1 Baia Mare, avea profil mecanică normal și acolo o fost primul meu contact cu mineritul, aveam un profesor de matematică, C., unu C. Ș., el a fost prima persoană care m-a direcționat, dacă pot să zic așa către minerit...că era pe vremea aia o meserie viabilă, era ceva ce ținea de Baia Mare. Bine, pasiunea mea era electronica, electronică aplicată, voiam să dau la Electronică aplicată în București și când am auzit că se pică cu 9 și ceva, 9.60 parcă era ultima medie de admitere am zis că renunț primul an, știam că nu-s pregătit de 9 și...renunț primul an la Electronică aplicată, dau la Minerit în Petroșani pentru că erau locuri foarte multe și aveai șanse mari să intri la facultate...că primul an o să...nu o să învăț pentru facultate și o să învăț pentru admiterea la electronică aplicată

R: Și ca să nu fac armata lungă, da...și ca și colegi de grupă în primul an am fost trei colegi din foștii colegi de clasă, normal că nu m-am mai apucat de învățat pentru o altă admitere și am zis că rămân la Facultatea de Mine de la Petroșani. Am absolvit în 88 și din 88, de la absolvire, am lucrat în minerit până la închiderea mineritului.

I: Să spunem abilitatea de a fi bun la matematică v-a determinat să alegeți secția Topografie...sau...v-a plăcut ideea de a fi topograf?

R: Îmi plăcea matematica, îmi plăcea geometria...da primul lucru care m-o făcut să optez pentru Topografie era faptul că era un domeniu restrâns și se baza efectiv pe ceea ce lucrezi tu ca topograf...deci nu depindeai de foarte multă lume ca să-ți faci meseria, practic meseria ți-o făceai tu, tu erai cel care comanda și executa și îmi plăcea că...

I: Vă dădea o anumită independență

R: O anumită independență...nu neaparat independență....faptul că

I: Ba...o independență decizională

R: Mda...da și asta dar mai mult conta eu zic faptul că se lega de...de matematică de fapt...era ceva exact, nu era aleatoriu...topografia e matematică și geometrie, asta înseamnă geometrie, să conduci în săpăre o lucrare și să ai o străpungere la câțiva kilometri nu înseamnă las că merge și așa....așa nu merge, numa matematica decide

I: Traectoria dumneavoastră profesională care a fost?

R: Cum se zice? Da pe unde n-am fost...

I: Începeți cu începutul

R: Păi să mă gândesc...prima dată când am intrat în mină, am fost undeva la Țebea, pe lângă Brad parcă...la mină de cărbune, am zis „Doamne ajută se ies afară că eu altu și mai mult nu mai intru în mină”. A fost o experiență traumatizantă, șocantă...nu știu cum să-i zic...dar au trecut anii, am făcut practicile...anual făceam o practică de câte 1 lună jumate, 2 săptămâni toamna și o lună după sesiunea de vară în facultate. Practicile de toamnă de obicei le făceam în Valea Jiului cu angajare în subteran...nu...nu merge domn student să vadă ce-i pe acolo, lucrai efectiv în subteran cot la cot cu minerii. Acolo am înțeles ce înseamnă efectiv mineritul, faptul că să lucrezi în minerit îi ceva...ceva foarte greu...după aia am mai făcut practici pe la alte exploatări...în Petroșani era numa cărbune, pe la alte exploatări, pe la Gura Barza Brad, exploatare auriferă, la Șuior Baia Mare...mă rog pe la mai multe. Am terminat facultatea, prima repartiție a fost la cărbune în județul Sălaj la Sărmășag, după aia, după Revoluție IPEG Maramureș, de la IPEG Maramureș o perioadă am făcut pauză din minerit, vreo 2 ani...era aplicarea legii...legilor fondului funciar, mă rog era nevoie de topografi în...pentru restituirea terenurilor agricole, după aia din nou la mina...la cariera Răzoare, tot ținând de exploatările miniere Baia Mare...de...REMIN...nu era REMIN pe vremea aia...cum îi zicea?

I: Centrala

R: Centrala Minelor sau cam așa ceva....de la carieră, cariera de mangan de la Răzoare la exploatarea minieră Băiuț, de la exploatarea minieră Băiuț la Săsar...după aia Săsarul, mina Săsar cumulată cu mina Ilba și mina Nistru și în 2007, când s-a închis mineritul...eu mai voiam să rămân dar dacă s-o închis...asta e...mina Săsar cu toate sectoarele ei, nu cu toate sectoarele ei...n-am lucrat în toate da....era sectorul Dealul Crucii, cândva foarte vestit în...în conținutul aurifer...Nistru...

I: OK. O activitate prodigioasă...nu neaparat...

R1: Plimbăcios...

I: Nu neaparat prin rezultate cât prin...

R: Se zice, se zice experiență profesională

I: Da...după o anumită vârstă așa se zice da...Deci locuiți în Baia Mare datorită faptului că v-ați adunat de pe drumuri cum ar veni...aveați deja copii, aveți 2 fete...

R: Când am venit de la Băiuț aveam 2 fete, condiții foarte...ăăă...aveam o fată...condiții foarte dificile să te muți în...de la un cătun să zic cum era Băiuțul să te muți în oraș fără să ai o locuință, fără să ai...mă rog...cunoștințe...fără să ai servicii...

I: Nici n-aveați pe nimeni aci

R: N-aveam pe nimeni...tot încet ne-am făcut curaj, întâi am...am gândit-o sub forma faptului că în Băiuț noi avem ce căuta doar ca meserie, în rest Băiuțul nu-i de-al nostru...nu suntem de-a lui...ca viitor pentru copii trebuie să ne mutăm undeva unde copii să crească altfel decât în Băiuț...

I: V-ați gândit la școală...la...

R: La o școală, la...știu eu....

I: Educație...

R: Educație...

I: Bun...deci aveți două fete...întrebarea era dacă...Nu, să spunem în condiții normale, să spunem că mineritul ar mai fi funcționat în bune condiții...le-ați fi...le-ați fi îndemnat să...să îmbrățișeze o carieră în acest domeniu?

R: Dacă aveam băieți poate...dacă mineritul ar fi în vogă și în ziua de astăzi ca și pe vremea noastră...probabil...

R: Le puteam sugera da...dar mineritul nu-i...acuma să nu se înțeleagă greșit...voiam să zic că nu-i pentru oricine...de parcă noi suntem cineva

I: Nu...așa-i, nu-i pentru oricine

R: Mineritul îi o meserie dificilă. Să lucrezi în subteran era ca și cum ai sta cu un topor deasupra capului care nu știi dacă pică astăzi, pică mâine sau...mai ține încă și nu pică deloc...

I: Alegerea e...

R: Ca și temperament, după cum le știm pe fetele noastre...n-ar fi fost de minerit...mă rog, nu se știe

I: Evident...poate erau șefi în minerit

R:...Mai știi...

I: Sunteți o persoană religioasă?

R: Reticent în ce privește faptul că credința te ajută în muncă...da faptul că ai anumite înclinații sau știu eu...o anumită credință te poate ajuta în ce privește psihicul...da n-am simțit niciodată că Doamne Doamne m-o ajutat să îmi rezolv eu treburile de servicii

I: OK

R: Nu sună frumos da....

I: Care era aria dumneavoastră de activitate?

R: Aria mea de activitate...păi inginer topograf, am zis mai înainte...activitatea la întreprinderile miniere la care am lucrat era bazată efectiv pe topografie. Ce înseamnă topografia în minerit? Conducerea în săpare a lucrărilor...că era puțuri...am avut puțuri conducere în săpare, am avut

canalul funiilor, camera mașinii de extracție condusă în săpare, galerii, plane înclinate...deci cred că am prins cam tot ce se poate prinde ca lucrare minieră în subteran...am avut străpungeri...asta seamănă a lauda...eu zic că nu

I: Nu. Ce...era în fișa postului

R: Nu...nu asta era întrebarea de asta zic...am avut străpungeri...străpungeri...probabil pentru noi sunt noțiuni cu care suntem foarte obișnuiți...Ce înseamnă o străpungeră? Dacă...cineva ascultă...străpungeri...ce-o străpuns? Pânza cu acul...sau? Nu...străpungera însemna, începi două lucrări miniere din puncte diferite, mergi în săpare prin subteran și la un moment dat ele trebuie să se întâlnească...asta înseamnă străpungeră, o lucrare minieră cu alta, fie două galerii cap în cap, fie...îmi aduc aminte de marele tam-tam și reclamă...Canalul Mânecii în momentul când s-a săpat...

I: S-a făcut joncțiunea

R: Așa...tunelul pe sub așa...asta însemna străpungeră...am avut de toate...

I: Da de ce trebuia să mergeți din două puncte diferite ...nu puteați merge numa dintr-un punct să ajungeți...din A să ajungeți în B?

R: Nu...nu...

I: De ce trebuia să porniți și din A și din B?

R: Nu neaparat porneau din A și din B...porneau din A și trebuia să ajungi într-un anumit punct...nu vă gândiți neaparat că lucrările porneau toate...adică nu porneau aproape niciodată toate de la suprafață...o mină avea legătura la suprafață cu un punct, două, trei...de ieșire...o galerie, un puț, un suitor sau știu eu ce...da aveai de condus din subteran, de exemplu aveai o galerie de coastă care ajungea într-un puț și din puțul ăla coborai câteva sute de metri pe puț și ...la un moment dat trebuia să...dintr-o galerie săpată de la 100, 200, 300 de metri trebuia să sapi un plan înclinat care să-ți faci legătura cu o altă galerie situată la 200 de metri mai sus....

I: Am înțeles

R: Asta înseamnă străpungeră minieră....bine acuma probabil exagerez un pic că nu erau chiar așa de complexe...

I: Totuși mina se dezvoltă din aproape în aproape

R: Din aproape în aproape, foarte puține lucrări au fost care trebuiau conduse în săpare cu străpungeră la sute de metri...era vorba de obicei de zeci de metri...până într-o sută de metri...

I: Dar pentru asta știu că este o galerie plătită de un inginer topograf...Așa-i? E adevărat sau îi legendă urbană?

R: Nu-i legendă...nu-i legendă

I: Tot pe bază de străpungeră, că a ieșit talpa mai...

R: Da...

I: Ne puteți povesti? Fără nume că nu ne...nu este...

R: În timpul facultății era o vorbă la glumă, la bășcăleală în facultate „Aaa voi mergeți la topografie, lasă că o să vă cumpărați voi niște lucrări miniere”. Asta însemna că dacă...

I: Mai devreme sau mai târziu...aveați lucrarea voastră

R: Da...dacă ai greșit în a conduce o lucrare minieră și lucrarea nu ajungea unde trebuia...aia însemna că ai condus-o greșit și greșeala e a ta...ca să remediezi situația sau să faci altă lucrare...aia însemna costuri...totul costa și să faci...

I: Cât era un metru de galerie?

R: Salariul meu pe câteva luni...probabil acoperea un metru de galerie...nu mi-aș fi dorit să am o experiență de genul ăla să...să trebuiască să...dar...fără să dau date concrete sau nume...au fost situații când din vina inginerilor topografi au trebuit refăcute sau cel puțin rectificate lucrările miniere pentru că n-au fost conduse calumea...ori străpungerile n-au fost făcute, calculate calumea...ori pantele...orice galerie care se sapă trebuie să aibă o anumită înclinare, e logic pentru că aia care se infiltrează în subteran tre să se scurgă de acolo...ori dacă panta asta nu-i respectată...vă dați seama, mă duc cu contrapanta, toată apa mi se strânge în fundul galeriei și la un moment dat se inundă sau...unul dintre exemple...Sunt, au fost situații când inginerii topografi au fost puși să plătească remediere lucrărilor

I: Ceea ce nu se poate spune despre inginerii minieri. Că nu știu un inginer minier care să fi plătit pentru vreo greșală

R: Nu, pentru că acolo se punea altfel problema...Inginerul minier practic ce făcea...exploata...unde exploata? Unde îi spunea geologul...faptul că nu ieșeau conținuturile, cantitatea de aur estimată sau știu eu...nu era vina inginerului minier...era vina geologului

I: Nu, nu, nu....evident...sigur

I: Eu știu din interior un pic munca dumneavoastră...inclusiv a topografilor, am colaborat de foarte multe ori, în foarte bune condiții...pentru că așa este și normal...Ne puteți povesti un pic despre munca de birou? Știu că aveați planurile dumneavoastră specifice. Când ridicăți lucrările magistrale pe ce le puneți? Pe așa numitele...? Zincuri?

R: N-am mai prins zincurile...

I: Da...bătrânii așa făceau, nu?

R: Da...deci cândva...topografia înseamnă...topografia înseamnă măsurători în teren și transpunerea măsurătorilor pe hărți...hărți, planuri topografice, planuri miniere...reprezentate la diferite scări...asta ca să ai o imagine clară la birou ce se întâmplă sau ce este în subteran. De obicei planurile astea erau realizate pe nivele, pe etaje sau cum să le zic să...

I: Orizonturi

R: Pe orizonturi ca denumire minieră

I: Pe nivel

R: Pe nivele...se foloseau....

I: nivele de bază

R: Se foloseau ...da...nu am mai prins lucrul pe suport zincat, se folosea un fel de foaie de zinc subțire, undeva la 0.2-0.3 milimetri pe care era lipită o foaie de ...hârtie...de ce? Pentru evitarea deformării în timp a planului respectiv

I: a suportului

R: A suportului plan ...pe el...pe el se făceau măsurători, deci efectiv măsurai cu liniarul din punctul A în punctul B, trebuie să am 14,7 metri...ori la un suport de hârtie pe care îl prinde apa sau îl mai mototoleşti sau ştiu eu ce...n-o să mai fie 14 exact, poate o să fie 16, depinde de scara de reprezentare...ca să se evite deformările în timp, să fie cât mai exacte măsurătorile se foloseau suporturi...planuri desenate pe suport de zinc

I: Nu asta era de fapt și arhiva principală a structurii minei?

R: Arhiva veche era ca proporție jumătate-jumătate, după aia nu s-a mai folosit zincul, sau probabil era în perioadă cumulată, se foloseau zincuri cu cartoane mai groase...dar la ce-am prins să lucrez în minerit se foloseau doar hârtie obișnuită pentru că începuse să...se ținea evidență matematică sub formă de coordonate, atuncia fiecare punct reprezentat pe un plan avea coordonatele...

I: Trei coordonate

R: x,y,z...da...coordonate scrise, nu mai era atât de importantă măsurarea pe hârtie cât...pentru că se folosea calcul matematic...

I: ...și scule performante

R: Da începuse să apară calculatoarele...era...era altceva

I: Care erau condițiile de muncă?

R: Era vorba până la urmă de finanțare, știe toată lumea că mineritul nu era un câștig foarte mare...multe exploatări miniere din Maramureș lucrau în pierdere...

I: Una n-a fost care să...

R: Și în ultimul timp, chiar înainte să se închidă mineritul s-a pus problema eficientizării lucrului efectiv...produci mai mult decât consumi...da...trăiești, nu produci mai mult...o să ajungi să te închizi....s-a întâmplat în 2007. Asta a fost....

I: N-ai participat la programele de redresare?

R: Redresări?

I: Da, de aducere la mie pe mie

R: Nu...

I: Condiții de muncă deosebite?

R: Condiții de muncă deosebite? Ca topograf nu...nu lucrezi efectiv la front, nu era pericolozitatea aia pe care o simțea minerul în fiecare zi da...asta de fapt o fost lucru...cel mai important lucru care m-a frapat în minerit...pericolozitatea...faptul că intrai în mină era un fel de...nu știu ce comparație să zic

I: Nu-i spunem loterie că nu...

R: Nu loterie...era un fel de a circula pe...a te plimba pe o șină de cale ferată suspendată la 200 de metri...nu știai dacă pici sau nu pici...dacă ține șina aia sau nu ține

R:...asta era în subteran...de foarte multe ori în subteran...ziceam de credință dar m-o ferit cel de sus să se întâmple să ...să...pățesc ceva....pericolozitatea. De exemplu exploatările miniere cu înmagazinare, asta însemna un filon se exploata prin perforare, pușcare, tot materialul se înmagazina...cum să vă explic ca să fie pe înțelesul tuturor...pe verticală...filoanele de obicei erau verticale sau înclinate cu înclinare mică...se perfora, se pușca și materialul rămânea pe vatră...se golea undeva jos pe niște guri de rostogol...de multe ori golirea asta nu era controlată însemna că se golea și la un moment dat se forma un gol

R: Blocat de un bolovan mare

I: Așa numitele clopote

R: Așa numitele clopote

I: Exact ca...sub formă de clopot un gol sub minereul...

R: Sub minereul înmagazinat...care în orice moment putea să cedeze, să-și dea drumul...au fost foarte multe accidente și am avut parte de așa ceva...să mă plimb pe...să mă plimb...deci să umblu pe materialul înmagazinat și să-și dea drumul...căderea la mine o fost undeva de un juma de metru...da...îți aduci aminte în Văratec, Băiuț? Deci golul mic format și-o dat drumu, dar posibil să se formeze goluri de metri întregi, situație în care dacă ești deasupra și golul își dă drumul golul de dedesubt înseamnă că materialul de deasupra vine tot în golul ăla...dacă ești acolo, foarte mici șanse să scapi...

I: Se apreciază că nici nu trebe 2 metri...pentru că

R: Ca să te prindă?

I: Pentru că forța de...doi metri pe verticală să te prindă...că forma de...forța de sub...cum i se spune

I: ...sucțiune te face ca mașina de tocat carne, toate rocile te zdrobesc efectiv...

R: exact...e suficient să te prindă un pic la cizme cât să te îngroape

I: Exact...îngroape tot

R: Sau îmi aduc aminte un ...un exemplu, un accident urât...în sectorul Văratec de la mina Săsar....de la Săsar...Văratec...scuze...sectorul Dealu Crucii de la mina Săsar...un accident...era exploatare în subetaje deci era...cum să-i zic...o galerie care...se perfora...se excava, în față se

perfora, se pușca...pușcătură înseamnă încărcare cu exploziv și niște capse băgate în exploziv, mă rog, cu legături...fire care le trăgeai la câteva sute de metri și se declanșa...

I: Explozia

R: Explozia....de multe ori se întâmpla că legăturile nu erau perfecte și nu...nu declanșa explozia...cazul de care voiam să zic...exact așa s-a întâmplat, cel accidentat a încercat să declanșeze explozia, n-a funcționat și a mers în front să vadă...să verifice legăturile...după vreo jumă de oră, colegii îl așteptau să vină să...mă rog...întotdeauna explozia se declanșa pe sfârșitul schimbului, între schimburi...ca între schimburi să aibă timp să se aerisească gazele de pușcare...nu mai apărea colegul...ce se întâmplase? El a mers în front...a refăcut legăturile, o găsit un fir întrerupt, o legătură știu eu și la întoarcere...distanța de la frontul de pușcare până la suitorul pe care trebuia să coboare era în jur de vreo 50-70 de metri...și a mers după el să vadă unde e...o coptură...coptură înseamnă un bolovan desprins din tavan fără să fie nici o mișcare, nici o....de o obicei...la perforat, acolo se produce o trepidație...ei era...el se întorcea la front, îl prinsese piatra cu capul înspre ieșire, înspre suitor...era prins de-o coptură cam cât el de mare...strivit efectiv...cred că a murit pe loc...strivit efectiv de bolovanul ăsta și...am avut neșansa să particip la anchetarea cazului...

I: Așa...de puteți spune cum era cu anchetarea unui caz de accident în mină? Ce se întâmpla?

R: Era drastic...se luau la puricat tot ce înseamnă securitate în muncă

I: De către cine?

R: De...

R: Nu...era în primul rând persoana delegată era domnul T. cred că de la

I: ITM

R: ITM, Inspectoratul Teritorial de Muncă

I: Da, era un inspector dedicat protecției muncii în minerit

R:...în minerit...da...Ancheta dura...săptămâni

I: era implicată și Procuratura

R: Da...

I: Și atunci directorul unității emitea o decizie cu formarea unei comisii de anchetă

R: De anchetă, da

I: Din care făcea, trebuia să facă parte

R: Obligativu topograful, pentru măsurători, pentru schița...accidentului

I: Geologul pentru condițiile geominere în care s-a produs

R: După aia partea artificierului, artificierul era cel care...manevra explozivu..deci...

I: Și în ultimul timp era și Sindicatul

R: Nu știu dacă din Sindicat făcea cineva parte sau dacă ajuta cu ceva la elucidarea cazului dar era drastic. Un accident de muncă în subteran însemna ore de anchete și declarații și...se purică până...cred că și noroiul pe care îl scoteai în cizme când ieșeau din minieră...din minieră...din subteran...

R:...am avut un fost coleg din...un consătean de fapt de la...coleg din generală care lucra mina...nu la mină, la IPEG la Băiuț, care exact așa a murit...gaură stată, gaura stată asta însemnând frontul se perforează, fiecare gaură se umble cu exploziv, se detonează...există posibilitatea ca una dintre capse dintr-o anumită gaură să nu explodeze

I: funcționeze da

R: Să nu explodeze...și alta explodează...n-ai...nu-ți dai seama dacă au funcționat toate sau nu au funcționat toate...după ce roca e excavată prin pușcare se intră și se evacuează cu...ori cu lopată, mă rog mai modern cu mașini de încărcat Rocoman, dar posibil ca în materialul excavat să rămână material exploziv pe care nu îl vezi că-i acoperit de piatră, de bolovani de...piatră, de știu eu ce...de praf și să rămână capsă care nu-i detonată, o capsă știe toată lumea...tu când ai dat cu ciocanul pe ea sau pică altă piatră pe ea...aia poate să explodeze...exact așa s-a întâmplat cu, Dumnezeu să-l ierte!, fostul meu coleg care E. îl chema, i-a explodat în față în front....chestia a fost urâtă că el nu era la încărcat, încărcarea materialului...el o mers în front să vadă cum o explodat...cum îi...cum arată frontul...și în momentul ăla...o călcat pe-o piatră, în momentul ăla o explodat...era a doua zi după pușcătură...i-o explodat în față și o fost scos pe bucăți de acolo...n-o mai rămas....

I: O fi fost legat și de ceva dinamită că numa o capsă nu-ți...

R: Nu...dinamită...

I: Deci capsă băgată în dinamită

R: Capsă băgată unde o fost dinamita, deci era...numa el intrase la front...faptul că o fost făcut bucăți...

I: O fi dat cu ciocanul pe acolo

R: Nu se știe dar...nu se știe...cert e că...

I: Oricum....Boli profesionale specifice toată lumea știe despre silicoză

I: Se spune despre minieră că nu recunoaște, cel puțin la noi în bazinul minier, nu recunoaște decât o boală profesională....fibroza și silicoza...da sunt boli asociate

R: Nu te gândești la altceva decât diferența de temperatură dintre subteran și suprafață, când intrai nu era nici o problemă...bine intrai de multe ori cu vagonurile...astea erau un fel de vagonete pentru transport personal

I: Transport personal

R: Unde era...intra de la un minus 20 de grade de afară pe un curent pe galerie de ăla de te trăsnea...erai umflat tot și ajungeai la un plus 20-30 de grade....condiții...lucru în subteran nu era nici o problemă, problema era când veneai înapoi...schimbarea de temperatură normală că te pălește...condiții de lucru hai să nu ne plângem...că nu era echipament minier da oricât ar fi fost echipamentul ăla minier...o pereche de cizme la un miner nu îi ajungea de la o...

I: De la 6 la 6 luni

R: Din 6 în 6 luni...nu exista să nu se spargă cizma aia, ori în momentul când ești cu o cizmă, chiar să nu fie spartă cizma...când ploua la câteva fronturi de care îmi aduc aminte, fronturi de lucru...la cum ploua erai ud și sub limbă, vorba aia....ieșeai cu cizmele alea sau cu salopetele toate ude...afară pe frigul ăla...normal că-ți afectează sănătatea...

I: Până și fierul ruginește

R: ...până și fierul ruginește...apropro de ruginit fierul, aproape în toate unitățile miniere în care am lucrat ziceam...povestea soția mai devreme de mirosul ăla specific de mină...de multe ori mirosul era dat de mirosul ăla de rugină pentru că în subteran erau șinele de cale ferată, erau...

I: Conducte

R: Conducte, tuburi de aeraj, toate erau afectate de condițiile acide din subteran care produceau rugină...rugină știți că are un miros specific...curățați o bucată ruginoasă, puneți un pic de apă pe ea și puneți nasul pe ea să vedeți ce...ce...ori în aerul ăla închis...aia te...te...era o chestie foarte neplăcută

I: Bun...ok...haideți să trecem la chestii mai...

R: Scuze că...revin da îmi aduc aminte de o chestie foarte periculoasă la...în ce privește activitatea de topografie în subteran...să făceau verificările periodice la puțurile, puțurile din subteran...Ce însemna o verificare periodică? Sau ce înseamnă un puț în subteran? Un puț? Ce-i un puț? Un puț...o fântână...de multe ori de sute de metri adâncime...de ce se făceau verificările astea? Pentru că în jurul puțului este un pilier de siguranță, e o zonă, mă rog proiectată, calculată, unde nu se făceau exploatarea miniere tocmai ca să nu afecteze stabilitatea puțului

R: În rocă virgină...dar nu aveai niciodată siguranța că exploatarea de dinafara pilierului de siguranță nu afectează verticalitatea puțului...

I: sau poate chiar condițiile locale...geominiere ale rocii...puteau interveni în anumite abateri ale...

R: geominiere ale rocii...oxidare, fisuri...te miri ce...și atunci se făceau verificări periodice, anuale de obicei

I: De verticalitate

R: De verticalitate a puțului ori verticalitatea puțului...nu există puț minier în care să nu fie infiltrații de apă de la fiecare orizont, însemnând de la...din puțul ăsta la diferite nivele se săpau galerii la diferite intervale ca distanță...ăsta înseamnă orizonturi și nu exista de pe orizoantele

astea să nu curgă apă în puț. Verticalitatea se făcea prin...se lăsau niște fire verticale, se stabilizau, pornind chiar din partea superioară a puțului...până în jompul puțului, însemnând partea cea mai de jos și...se măsurau repere fixe față de firele astea verticale...era crunt....măsurătorile se făceau de pe colivie, colia e liftul cu care...liftul, foarte frumos sună...

I: pentru personal și pentru materiale

R: Pentru personal și materiale...trebuia să stai legat în centuri și față de firele astea verticale pe care nu aveai voie să le atingi pentru că...le deviai de la verticale...un fir de 100 de metri dacă l-ai atins un pic, ăla oscilează un ceas de vreme până se stabilizează...

I: S-a întâmplat?

R: S-a întâmplat de câte ori...opream colivia și stăteam...nu s-o stabilizat? Nu s-o stabilizat și dacă eventual pica știu eu...venea un șuvoi de apă și firul nu l-ai fixat în poziția cât să nu-l atingă șuvoiul de apă...trebuia refăcut și...activitatea asta era ceva ieșit din comun și experiența asta nu-mi doresc s-o repet...trebuia să măsoți față de firul ăsta distanța față de ghidaje, distanța față de pereți, distanța față de moaze...o grămadă de repere care până la urmă se prelucrau, finalitatea era că determinai dacă puțul e în mișcare sau nu...comparativ cu măsurătorile anterioare...teoretic stabilitatea înseamnă aceleași măsurători față de măsurătorile anterioare...tre să îți dai seama dacă puțul e vreun pericol...puțul să fie în mișcare

I: Vorbim aci de siguranța personalului...nu neaparat de a materialelor, dar siguranța personalului era...

I: La Baia Sprie Puțul Orb 3 avea 420

I: Așa...bun...și totuși...totuși cred că americanii nu-și permit să deie personalul cu 8 metri pe secundă...asta era viteza de coborâre a coliviei, materialele cu 10 metri pe secundă, nu?

R: Da

I: Așa...Erau mașiniști care slobozeau și cu 12-15 metri pe secundă

R: Schimbul...schimbul, în momentul când intrau minierii în mină, fiecare trebuia să ajungă la locul de muncă, ori dacă lungeai timpul de coborâre pe puț înseamnă pierdere din timpul pe care minerul lucra efectiv la locul de muncă...și atunci ce făcea? Îi dădea drumu la colivie...că te țineai de pereții coliviei...și ziceai dă Doamne să țină DLC-ul...dacă se rupe DLC-ul era...dispozitivul de legare a cablului știi...

I: Bine erau și anumite dispozitive de...chiar dacă se rupea cablul erau para căzători...era totuși o anumită siguranță în circulație

R: Care niciodată n-am avut siguranța că funcționează...

I: Se făceau încercări, le făcea Protecția Muncii....cum făceați vor verticalitatea, aveau obligație...

R: Sincer?

I: Sincer

R: Niciodată n-am văzut vreo moază...

I: Mușcată de...

R: Mușcată de para căzători...ai văzut vreodată în minierit?

I: Bine...n-am...n-am umblat pe...

R: N-am văzut niciodată vreo moază schimbată...ți-am zis că făceam verificarea verticalității puțului, vreo moază schimbată...se vede...moaza fiind

I: Ghidajul...

R: Nu moază....ghidajul, erau niște ghidaje pe care coliviile ca să nu bălângăne, umblau pe...circulau pe verticală pe niște ghidaje...în momentul în care faci....

I: Niște șine verticale de lemn

R: Un fel de șine verticale de lemn...diametru undeva la 20 de centimetri...încercarea para căzătorilor ăștia însemna distrugerea moazei...a....ghidajului, tot moază îmi vine să îi zic

I: Erau niște gheare care trebuiau să se înfigă în

R: Ghearele

I: Astea erau din lemn, pe de-o parte ca să reziste infiltrațiilor de apă și pe de altă parte ca să funcționeze cum trebuie

R: Ghearele astea stăteau deschise din greutatea coliviei....în momentul când...

I: Exact ca frânele la tren

R: cum funcționează frânele la tren?

I: Când...nu mai au presiune...

R: Nu mai au presiune...exact așa și la ăsta da...dacă nu mai era tensiunea în cablu

I: Tensiunea cablului...reacționa...și era...OK...

I: Sunteți o familie care v-ați crescut copii și v-ați câștigat traiul din minierit. La ce nivel erau câștigurile salariale? Satisfăcătoare?

I: Se putea descurca decent familia dumneavoastră cu câștigurile?

R: Da.

I: Oricum era o chestie...să spunem altă industrie

R: Nu erau venituri mici...

I: Nici așa mari cum credeau unii

R: Nici exagerate...vai de mine...lucrează în minierit cât câștigă ăsta...nu...nu erau chiar

I: Dacă aveai și ce-ți trebe

R:....unde efectiv se aplică regula aia după 20 de ani du-te-n pensie că ești gata...e pensionare la 20 de ani de subteran

I: Păi cine a vrut să câștige bani frumoși din minerit trebuia să se gândească...

R: Trăgea 20 de ani...dacă după aia mai avea viață era treaba lui...mă rog...da...

I: Bine era acordul global...era acordul direct pardon care îi motiva să muncească poate peste puterile lor...e o caracteristică a mineritului...cum era vorba aia că i-au pus ceva în pensie

R: Da...în minerit...în minerit plata se făcea în funcție de cât ai făcut

I: În luna respectivă

R: În luna respectivă, de fapt de măsurătoarea

R: Măsurătoarea pe care o făcea

I: Comisia de recepție

R: Comisia de recepție...topograful era cel care măsură...el măsură bun...

I: Și geologul scria

R: Geologul scria...luna asta ai făcut 7 metrii, ai avut normă de 2 metri înseamnă că iei...de câte ori?...de 3 ori și ceva salariul

R: Exagerez că niciodată nu făceai...

I: Nu...erau stahanoviștii care erau în perioadele alea dinainte de, hai să zic înainte de anii 85....n-aveau treabă...aveau salarii de 10000 de lei...era un câștig

R: Probabil peste medie...mi-aduc aminte și de alte facilități, erau concedii...concedii de odihnă destul de mari, nu mai știu cât concediu aveam...aveam cum îi zice...bilete de tratament sau bilete la cășute...cum...

R: Era la un moment dat facilități prin sindicat sau nu mai știu de cine erau asigurate...chiar puteai să îți faci verificări la dantură să îți faci...

I: Oricum era o...erau față de...să spunem ce-ar fi meritat un miner...erau niște mici...mici...facilități...aia că ne mai aducea știu eu joia câte o bucată de parizer la alimentară...

R: Sau de Ziua Minerului primeam câte ...câte erau? 3 beri? 6 beri?...6 beri și 5 mici...sau 2 cârnați...

I: Bine aia era sărbătoare

R: Era sărbătoare și nu oricine primea așa ceva

I: Păi aia....Apropo de sărbători, religioase sau laice...în afară de Ziua Minerului ce mai era

I: Ziua minerului era de sorginte...să nu zic comunistă, da-i legată de greva minerilor din Lupeni...Dată de greva minerilor din Lupeni, era de sorginte comunistă...Sfânta Varvara era în noiembrie când venea popa la troiță...la gura minei

R: Nu mai știu

I: Mă rog...nu contează. Legende...superstiții

I: Pastor Banya?

R:...în Băiuț așa ziceau la Duhul băilor

I: Nepomuc...denumirea zăcământului vis-a-vis de Duhul băilor...unii susțin că Nepomuc ar fi Duhul Băilor, pe urmă din alte discuții Nepomuc ar fi fost un sfânt adus de polonezi și de...

R: Nu știu de legătură de așa ceva...Da era foarte în vogă printre mineri, cel puțin la Băiuț îmi aduc aminte povești de genu ăsta...cum că Duhul băilor e...ce e? Un duh, care băntuie băile, în special circulă pe acolo când nu-s minerii și...

I: Și le fură sculele

R: Nu le fură sculele....ceva de genu ăsta, ceva de genu ăsta...în momentul când intrau minerii în subteran vedeau lucruri schimbate față de cum erau înainte...și situații când Duhul băilor l-o făcut pe nu știu care să meargă să se piardă în subteran să nu mai știe să vină afară...

R: da...o fost Duhul băilor...

I: Bine...credeau și nu credeau...de fapt era mai mult o...Povestiri reale?

R: Poftim?

I: Sau imagine? Pocol? Aur?

R:...aur...

I: Ok. Trecem mai departe...

R: Povești reale față de subteran? În legătură cu subteranul? Nu știu ceva ce să fie...să se confirme că a fost legendă și povești...îmi aduc aminte că eram într-o practică la Gura Barza când se zicea că...era o zonă...Gura Barza era auriferă cu aur nativ...bine Baia Mare puțin are aur nativ da acolo...

I: Aur nativ la Băiuț ai văzut? Vorbim de flori de mină imediat...să nu uităm

R: Deci se zicea că era o zonă...inginerul minier care ne povestea de zona asta, că v-am zis că eram în practică, zicea o pată albă...apropro de Pastor Banya, Pastor Banya- pastorul băilor sau duhul băilor, că din bătrâni se zicea că zona aia e prea bogată în aur și îi protejată de Pastorul Băilor....acolo să nu se atingă de zona aia...

I: Cu blestem adică

R: Cu blestem...sau cam așa ceva și vrei nu vrei...lumea se ferea să exploateze zona aia...fiind vorba de o zonă de vreo 100 de metri de filon sau cam așa ceva...mai multe filoane paralele...cu înclinare undeva la 90 de grade...mă rog...se povestea că cineva a avut curaj să intre acolo...erau și exploatări vechi...toate exploatările...exploatările astea aproape ca la orice exploatare minieră se bazează pe exploatări vechi unde găsești galerii...aproso în Dealul Crucii, poate o să avem timp să povestim...galerii eu zic că de pe vremea dacilor sau a romanilor sau știu eu ce...bun...revin. Se vorbește că un miner a intrat într-o zonă din asta cu exploatări vechi și efectiv în fronturile de lucru din filon...o găsit două pepite..pepite...două bucăți de aur pe care abia l-o cărat până afară...în momentul când o ajuns să iasă pe galerie să...la lumina zilei...o căzut...o căzut jos și practic o murit...din cauza blestemului că Pastor Banya o zis Pastorul Băilor

R: Acolo n-ai voie....nu exploatați....cât e de real...

I: Da...nu-i pentru oricine...

I: V-au afectat personal închiderile din minerit? Închiderea activității? Evident că...

R: Închiderea mineritului? Păi eu mă gândesc la comparația aia...dacă pe un bătrân îl iei de la locul lui și-l duci în altă parte, l-ai terminat...lasă-l să stea acolo la căsuca lui unde o trăit o viață că acolo îi obișnuit...cam așa și noi...după ce-am lucrat...eu am vreo 15-17 ani de subteran...asta era activitatea mea, asta era meseria mea....asta știam să fac, asta făceam și la un moment dat brusc...bine nu brusc că...

R: ...închiderea mineritului începuse cu o grămadă de ani...rămâi ca topograf specializat pe subteran...nu mai găsești așa ceva în altă parte...specializare subterană, ca topograf îți găsești de lucru, topografia există și de suprafață...înseamnă o ruptură ca și cum te-ai rupe de...de...viața ta...

I: Căsuță

R: De căsuță da. Hai nu mai trăiești aci, te mut...te iau de la casa ta și te mut cu chirie într-o garsonieră undeva...asta...asta a fost prima chestie și plus...este vorba că te înveți cu răul și pe urmă nu-ți mai place binele...obișnuința cu condițiile alea de muncă, chiar dacă erau grele, erau...un exemplu...nu știu dacă-i cel mai bun...te obișnuiești cu mirosul de subteran, cu condițiile de subteran, cu oamenii cu care lucrezi...după ani de zile după ce s-a închis mineritul făceam niște măsurători topografice, aproso eu am trecut de la mineritul..de la topografia de subteran la topografie de suprafață ca persoană fizică autorizată...mă rog în...cadastru

I: Sunteți unul din norocoși...s-a păstrat meseria

R: Da...da...pot să mă simt norocos...aproso de obișnuință, de ce făceam față de ce am trecut să fac ulterior...făceam niște măsurători la un depozit de explozivi care încă mai funcționa...de explozivi este nevoie în continuare, nu neaparat pentru subteran...depozitul era amenajat ca galerii subterane și normal...cu ventilație, în momentul în care am trecut cu măsurătorile pe lângă aerul care ieșea din depozitul ăsta de...un aer de ăla de mină, de nu știu ce...da...am simțit că e ceva plăcut...e ceva...

I: Alții care simțeau putoarea de mină...

R: Putoarea de mină...

R: ...pe care cândva o simțeam ca putoare de mină...nu nu...poate nu îi cel mai bun cuvânt plăcut....

I: Pentru ceilalți

R: Pentru ceilalți da...

I: Care n-au intrat în mină

R: Și pentru mine era putoare de mină...cum mirosea la noi în vestiar când îți schimbai când veneai din mină

I: Pfuai

R: Nu...dar era ceva parcă familiar....poate e mai bun cuvântul ăsta...

I: Practic de la cizmele de cauciuc mirosea...

R: Dacă o viață întreagă ai fost cioban la stână și ești obișnuit cu mirosul de brânză, de lapte, de ...mirosul ăla de stână...te iau de acolo și te duc într-un știu eu hotel de 5 stele...nu o să...nu...pentru tine mirosul de stână îi ceva natural cu care ai crescut...cam așa am simțit eu după ani de zile lipsa mineritului...efectiv am simțit ca și ceva ce-mi lipsește...mi-a lipsit mineritul

I: OK. Bun...Am amintit aci un pic despre tehnici topografice vechi, apropo de acele zincuri, dar tehnici vechi de minerit care s-au folosit și nu le-ați mai prins dumneavoastră?

R: Tehnici vechi...eu sunt o fire tehnică din naștere, ăsta-i felul meu, tot ce înseamnă tehnică...dacă-i făcut din șurube sau...vorba aia de ce-l desfaci? Să vezi de ce merge...să știi că și de aia am făcut ca să văd de ce funcționează...foarte multe chestii am găsit în minerit care m-au frapat, m-au marcat

I: Te-au impresionat

R: M-au impresionat....ceea ce a însemnat mineritul cândva față de ce înseamnă...ce însemna mineritul pe perioada când am lucrat noi...iar revin la povestea...cam orice exploatare minieră modernă însemnând de la Ceaușescu încoace pe care am moștenit-o noi se bazează pe alte lucrări vechi, nici te miri de când făcute dar de obicei cercetate, scormonite de...

I: Înaintași

R: Înaintașii noștri...lucrări vechi. Umblam la un moment dat prin Dealul Crucii, explorare...cercetare cum să-i zic...căutam zone noi unde....

R: Voiam să redeschidem Nordul Mare, așa îi zicea Nordul Mare...

I: Da

R: Și era o galerie săpată recent, relativ recent...pe vremea comunismului, nordul mare...fără să fi descoperit vreun filon dar din galeria asta aveai acces în...pe galerii vechi care ca format, ca dimensiune nu semănau de nici o culoare cu ce însemna galeriile din ziua de astăzi...deci imaginați-vă o galerie săpată undeva la bază, lățime de vreun metru, înălțime cam la trei metri, sus la tavan avea...

R: Probabil avea un metru...nu la bază...la tavan avea vreo jumă de metru lățime, trapezoidală ca secțiune, o singură galerie și una dintre galerii avea....era galeria Lokovitz parcă...

I: Care ieșea afară

R: Da, care ieșea afară...și atunci îți pui problema ce căuta...ca ce chestie să sapi o galerie de sute de metri...facea legătura cu zăcământul Dealul Crucii, undeva acces de pe strada Ciocanului...înălțime de 3 metri când de fapt galeria aia avea rolul să ajungi la zăcământul ăla...de ce s-o sapi înaltă de 3 metri? Și profil așa de mic...și răspunsul era foarte simplu...pentru că imaginați-vă orice galerie sau orice săpătură în subteran...îți trebuia aer, nu poți să lucrezi fără aer, trebe ventilat....modern se face cu tuburi de aeraj, cu ventilatoare...de unde tuburi de aeraj și ventilatoare pe vremuri când nu se cunoștea curent electric sau...poate nici....aia care face...cum îi zice...vânturește...ăăă...tehnica era următoarea, se săpa undeva la un jumătate de metru, la un metru față de bază...față de talpa galeriei...era podită...se circula pe podul ăsta și pe partea de dedesupt...

I: Circula aerul

R: Circula aerul, deci era un fel de circuit închis și se evacua și apele normal...în subteran oricând ai șansa să dai de un izvor, de o crăpătură pe unde se infiltrează apă....Ce m-a impresionat? Săpătura...se vedeau pe pereții galeriei urmele de ciocan...de daltă, de ciocan, de târnacop...de nu știu ce-o fi fost dar se vedea faptul că au formă

R: Au formă semicirculară cu...

I: Cădere spre front

R: Cădere spre front...asta înseamnă că săpătura a fost făcută

I: Manual

R:...manual sau cel puțin rectificarea a fost făcută manual...n-am înțeles, n-am priceput niciodată de ce formă trapezoidală? Ar fi legea firii, ar fi normal în momentul când sapi o galerie bolta să fie...bun am nevoie de o anumită secțiune ca să-mi circule aerul, să încap și io. Să-mi mai pot scoate și materialul afară...da de ce trebe să facem colțuri la tavan? N-am înțeles, n-am priceput....

I: Cumva forma trapezoidală îi cea care dirijează presiunea cel mai bine?

R: Nu

I: Aia-i elipsoidală...

R: Aia elipsoidală dirijează presiunea

I: Având în vedere modul de săpare

R: Vă referiți la...la...presiunile asupra galeriei în masiv de la înălțimea rocii situate deasupra galeriei...Nu...elipsoidal e cel mai...dirijează presiunea astfel încât să nu se afecteze pereții galeriei...

I: Dar manual făcute lucrări îi mai ușor trapezoidal

R: Și totuși în momentul când sap de ce să mă chinui să fac colțuri sus? De ce n-aș putea merge pe rotund sau semirodund...sau pe elipsoidal sau știu eu ce...

I: Da la ce-ți mai trebuie mai sus elipsoidal? Aci ți se gată...

R: Mă rog...

I: Bun...ok...

R: Încă o chestie care m-a impresionat foarte mult...dacă ...n-o să mai aveți ocazia da în Dealul Crucii, unde am lucrat, era puțul Dealul Crucii....puțul Dealul Crucii era acționat de o...puțul...instalația de extracție era acționată de o mașină de extracție pentru care este o sală a mașinii de extracție, așa se numește...Am avut ocazia pe niște galerii vechi să....sala mașinii de extracție era betonată, betonată...zidită din bolțari, bolțari de beton. Am avut ocazia pe niște lucrări vechi să ajung în afara betonării ăsteia din bolțari, pe niște galerii vechi făcute nici te miri când...nici te miri cine...eu zic că îs de pe vremea dacilor și romanilor...am ajuns chiar deasupra...deci...zidirea asta, bolta asta nu era făcută chiar direct către expoatarea în viu, adică chiar pe lângă...tavan...deasupra era gol...și deasupra am ajuns să văd cu ochii mei...un gol în care deasupra boltei pe care din interiorul mașinii de extracție vedeai o cupolă de beton...am văzut un gol în care undeva deasupra era...am văzut un inel metalic, se vedea că-i din metal, n-am putut să ajung la el pentru că era...nu aveai acces fizic...îți trebuia funii, scări, știu eu ce...Un inel metalic cu diametru undeva la un jumătate de metru, ancorat în tavan...grosimea inelului la vreo 5 centimetri care folosea la nu știu ce...

I: Scripete

R: Un fel de scripete...folosit de cine...

I: Agățătoare...

R: Agățătoare...la diametru de un juma de metru...și grosimea inelului la vreo 5 centimetri.

R: Minereu-i greu...

R: Bun...inelu ăla...bun asta îi o chestie minoră...

I: Ai prins...aprospo de Dealul Crucii..

R: Numa puțin să-mi termin ideea...acuma suntem la interviu da vreau să-mi expun ideea...În zona unde erau lucrările astea miniere de am ajuns deasupra zidăriei mașinii de extracție erau un fel de galerii sau zone de acces să le zic...susținute....susținut înseamnă ce? Nu-i roca mamă, roca virgină...se vedea un fel se susținere...camera mașinii de extracție era cu bolțari, da asta era cu cărămidă...imaginați-vă un fel de cărămidă făcută țigănească, cu lungime la vreo 35-40

de centimetri...și orice acces înspre zona asta era făcută nu pe un rând de zidărie de 35-40 de centimetri...de trei rândurie de cărămidă de genu ăsta...

I: Da care era explicația? De ce?

R: Nu-mi dau seama...

R: Pentru siguranță

R: Da...probabil aceeași chestie, de ce săpa trapezoidal și nu rotund...eu zic că mai ieftin sau mai simplu era să facă rotund...

I: Și mortarul din ce era? Între cărămizi?

R: Asta am vrut să zic...nu că era mortar între cărămizi...nu rețin chestia cu mortarul, ce fel de mortar a fost...era tencuită...era tencuită zona asta...deci o boltă făcută din trei...

R: Cu...tencuială...nu știu de ce...era deja friabilă...puteai s-o

R: Încă...încă...

I: ...cu nisip...

R: Cu var, cu nisip...cu nu știu ce...încă se vedea tencuiala pe așa ceva... deci o boltă făcută din...asta înseamnă vreo 30, 60, 90 de centimetri, o boltă de 90 de centimetri se vedea tencuită

I: Cândva...nu știu dacă știți...bănuiesc că știți...cândva acolo în Dealul Crucii a existat o mașină de extracție cu...

R: Pe lemne...pe lemne da...

I: Cărbune...a fost săpată...așa numita Galerie de Fum, eu tot am auzit de ea...de galeria aia de fum....niciodată nu știu pe unde o fost...

R: N-o fost Galerie de Fum, o fost Suitor de Fum...era Galeria de Apă...deci din câte știu eu și din câte am văzut, în Dealul Crucii o fost înainte de a ...de mineritul pe care l-am prins noi, au fost două metode de a scoate minereul din subteran...ca să scoți minereul din subteran prin puț...pentru că puțul Dealul Crucii nu l-o săpat comunismul

I: Nu, nu, nu

R: O fost săpat...adâncit de comunism...dar era mult mai vechi...îți trebe lucru mecanic, îți trebe forță...cum obții forța? Odată prin puterea apei...și asta se oblinea, era o Galerie de Apă undeva de pe Valea Amadei....mă rog ca geografie undeva...așa...prin care se aducea

I: Pe la Laurențiu pe acolo

R: Așa...se aducea apa de niște jgheaburi printr-o galerie...până la urmă ajungea în zona puțului Dealul Crucii, apă care prin cădere învârtea o roată producând lucru mecanic care scotea minereul din puț și era evacuată...

I: erau și pompele cum se spune pentru asecarea zăcămintului

R: Exact și pompele ca să scoată apa din subteran...

I: puțul îl puteau acționa și altfel

R: Și era evacuată pe galeria Lokovitz...asta inițial Galeria de apă, după aia Suitorul de Fum de care zici...ca localizare eu cred că...cred că știu...aș putea să localizez unde vine Suitorul de Fum...și la suprafață

I: Și acuma leg un pic de cărămizile alea zidite, alea nu puteau fi galerii de apă?

R: Nu...nu pentru că nu se lega cu traseul galeriei de apă pe unde venea...deci se vedea...

R: Nu știu...nu..nu...

I: Îți trebe o impermeabilizare...ce poate fi mai impermeabil decât cărămida tencuită...mă gândesc, știu eu...

R: Deci ca poziționare

R: da...ca poziționare...nu cred c-ar fi avut legătură neaparat

I: Știi? Și impermeabilizată cu tencuială...așa o făcut și ăștia din Paris...

R: Bun da ăsta...ăsta...de care povesteam nu era o zonă de galerie...știu eu să fie surpată și să văd eu că-s trei ...trei rânduri de cărămizi puse în loc una peste alta...nu...era o fereastră de acces să-i zic înspre golul ăsta care probabil însemna înainte zona mașinii de extracție...Ziceam de galeria...sau Suitorul de Fum...după...

I: Ai văzut? Ai intrat în ea?

R: Nu...că...

I: S. îmi pare rău că nu l-am întrebat că el era...

R: Cu Suitorul de Fum?

I: Galerie de Fum...ce? ca să evacueze gazele de la mașina de extracție...

R: de la mașina de extracție care funcționa...

I: pe cărbune

R: pe cărbune...pe lemn...

R: Da...

I: Dacă era vertical era ok dar cică nu era vertical...

R: Mă rog...

I: Ce a însemnat pentru dumneavoastră să lucrați în minerit?

R: Viața mea...

R: păi după ce te obișnuiești la un loc...

R: Chiar dacă meseria-i grea, e meseria pe care ți-ai ales-o și ți-ai ales-o pentru că îți place...și chiar dacă condițiile de muncă efectivă nu-s....foarte prielnice...nu-s...nu știu cele mai de

dorit...te obișnuiești o viață întreagă cu condițiile alea de lucru și ajunge să îți placă...nu știu dacă o trebuit să mă forțez să-mi placă...topografia subterană...aveai...zice că...e foarte...ca să...obții beneficii în viață, să fii mulțumit de ceea ce faci trebe să ai realizări...ca topograf în subteran puteai să ai tot timpul realizări prin ceea ce făceai tu...să fi sigur că ceea ce faci e bine și n-o să te laude nimeni...asta niciodată nu s-a întâmplat...faptul că topograful și-o făcut treaba

I: Sau geologul

R: E ca și povestea aia cu elevul de nota 10 când ia o notă de nota 7....„vai măi ce-ai făcut”...dacă ești de nota 7, ai luat un 5 „lasă că n-are nimic”...cam așa ceva...

I: Deci o satisfacție....ați avut satisfacții personale așa...deosebite...

I: Sau era numa așa satisfacțiile cotidiene?

R: Îi ceva făcut de mine...eu l-am găsit...

R: Ca și căutătorii de aur pe care îi vedem acuma la televizor...am găsit o zonă unde sunt pepite...nu știu ce...nu beneficiai tu direct de faptul că ai găsit un filon în Dealul Crucii care are un conținut de nu știu cât și gata...salvăm mina Săsar...că ne băgăm pe exploatare...a nu știu cărui filon din Dealul Crucii...nu era pentru tine...faptul că l-ai făcut tu și tu ai descoperit chestia asta a însemnat foarte mare lucru

R: Satisfacția profesională îmi aduc aminte

I: Care a fost...care a fost cea mai mare realizare a duminale domnule Sabin? Vis-a-vis...nu...una așa de suflet nu neaparat...nu mă aștept acuma la...da una de suflet care v-a rămas în...

R: Nu pot să mă laud că am nu știu ce realizări da...fac comparația iară cu canalul sau cu tunelul

I: Nu...nici nu se pune problema...

R: Nu am....

I: Satisfacțiile majore sunt date de realizări mici...nu neaparat de...adică de greutățile depășite într-o anumită rezolvare...

R: Fericirea vine din realizările mici da...nu știu dacă am ceva...Da îmi aduc aminte de o lucrarea aveam undeva în...în Băiuș...zăcământul Kelemen undeva...deci o lucrare din subteran, trebuia să sap Canalul Funiilor, Canalul Funiilor însemnând o lucrare la vreo 45 de grade din sala mașinii de extracție săpată deja în subteran care trebuia să ajungă în vârful puțului, un puț...în...deci partea cea mai înaltă a puțului săpată tot din subteran...fără să ai normal acces direct, trebuia să sapi...a fost cea mai emoționant, nu neaparat ca realizare pentru că n-a fost realizare pentru că s-a închis IPEG-ul Băiuș...da mai aveam nu știu, vreo 10 metri...lungimea totală cred că era vreo 30 de metri, mai aveam vreo 10 metri până să străpungă canalul ăsta a Funiilor în puț...s-a închis IPEG-ul...și n-am avut ocazia să...să țin de sfloder cum s-ar zice...am avut lucrări...cel mai important lucru îi finalitatea lucrării în ...ca activitate a topografului, adică ai condus o lucrare...ai condus o lucrare înseamnă dai direcție...mergeți pe aci trei fire de...direcție cu plumb să bată tot timpul în mijlocul frontului, niște fire de pantă....înseamnă

conducerea lucrării pe verticală și pe orizontală...sau...suitoari...în momentul când două lucrări trebuie să se întâlnească, topograful...nu-i obligat să fie acolo....da ca meseria ta nu poți să nu fi acolo în momentul când știi că mai ai un metru, doi, trei și lucrarea trebuie să străpungă...de obicei...de obicei...totdeauna este acces din partea aialaltă unde lucrarea trebuie să ajungă...emoțiile alea de dinainte de a...ultima perforare, perforare și pușcare...în momentul când trebuie să străpungă...este o vorbă....„mă duc să țin de sfredel”...sfredel însemnând scula cu care se perforează...

R: Dă gaura ca să iasă acolo unde trebe. Dacă ești acolo e ca și nu știi...

I: Trăiești momentul

R: Trăiești momentul, mergi la doctor...mă doare măseaua, când ajungi la doctor nu te mai doare măseaua...în momentul când ești acolo și știi gaura trebe să iasă și...o auzi cu totu în altă parte...ți se pare că-i acolo, că-i în strânga, că-i în dreapta...că-i în sus, că-i în jos...numa acolo nu-i...și în momentul când vezi că iese burghiul, sflederul ăla și...îți vine să pui mâna pe el...aia satisfacție profesională...

I: Acuma...suntem cei...beneficiari ai unui sistem....credeți că se va mai redeschide mineritul?

R: Păi...eu îs sigur că unde am lucrat eu, unde am lucrat noi...sunt încă zone rentabile pentru exploatare în subteran...dar ca să ajungi la ele îți trebuie investiții...ori în condițiile în care știm cum merge economia noastră în ziua de astăzi...

R: Îți trebe și tehnologie....știm cum merge economia noastră...nu vād să prindem susținerea aia financiară ca să se ajungă la...ele, să fie exploatabile...asta înseamnă că nu mai prindem mineritul în viața asta...viața noastră, alții probabil că o să prindă...o să prindă...probabil dacii sau romanii sau cine or fi făcut lucrările miniere pe care le-am găsit noi ca vechi...o zis....,nu mai exploatează...”

R: ...nu mai exploatează nimeni aicia

I: Credeți în ciclicitatea istorică...OK...

R: Totu-i ciclic...

I: Însăși proiectul ăsta pornește de la ideea că avem fiecare ceva de spus și încercăm să ne facem auziți cât de cât. Ce credeți că ar mai fi de adăugat domnul S.?

R: Mineritul...

R: De adăugat...mă doare că mineritul așa cum l-am știut, așa cum a fost cândva pe vremea noastră nu mai există. Și generațiile următoare nu o să mai știe ce a însemnat mineritul în zona noastră...să lucrezi efectiv în subteran...să știi cum se scoate aurul, cum se prepară...cum...se...prelucrează...ce înseamnă să scoți o tonă...

R: O tonă de minereu ...dintr-o tonă să scoți un 2-3 grame la tonă...asta era cam minim eficient, cică eficient, așa ceva n-o să mai existe....decu după noi...care ar trebui să ne lăudăm cu chestia asta...ei...după noi nu mai e nimeni...După noi n-o să mai fie nimeni care să știe ce înseamnă

minerit, să exploatezi în subteran...mă gândesc că poate cândva o să apară nu neaparat aur sau știu eu ce zăcăminte subterane care să necesite exploatare subterană...experiența noastră se pierde, se rade, se uită...

R: O să rămână numa eventual în cărți...bine una îi să fie un interviu de genu ăsta sau să găsești scris în cărți și alta îi să lucrezi efectiv în subteran...faptul că în România mineritul a dispărut brusc...înseamnă să dispară cu totul meseria asta de care probabil cândva o să fie nevoie...una îi să lucrezi...mă refer la...la...exploatarea de subteran a zăcămintelor filoniene ceva în gen Baia Mare..nu minerit de cărbune...

R: Sau cariere...exploatare de suprafață...e cu totul altceva...deci mă doare sufletul...

R: Mă doare sufletul că prin închiderea mineritului în România...

I: Parcă s-a vrut a șterge o istorie

R: Exact

I: Păi asta a fost...nu știu...nu știu ce a fost în mintea noastră, inclusiv a noastră, a comunității miniere...că toți am făcut parte din asta...cum am zis...că parcă am vrut să mergem acasă

I: Și toată cultura și tot sportul și tot...socialul din...

R: E legat...e legat de minerit...parcă cineva a vrut să tragă o cortina „Voi nu mai existați”....voi ați fost, nu mai sunteți, de acuma sunteți altcineva...ce-o să fie de acuma în colo..asta mă doare....Și încă ceva, momentul când s-a închis mineritul, îmi aduc aminte că am făcut eu cel puțin am încercat să fac mare tam-tam pe ideea că mineritul n-ar trebui închis sută la sută...că există zone...da, mineritul era inefficient, se lucra în pierdere...da există zone care încă pot fi exploatare în câștig

I: În anumite condiții da

R: În anumite condiții...asta ca să nu dispară cu totul mineritul din zonă...nu neaparat să păstrăm tradiția sau ce...nu, pentru eficiență, pentru că îi nevoie în continuare de aur, o crescut aurul...prețul aurului în ultimul timp o grămadă...nu neaparat aur....aur, argint...

R: Una-i să deschizi...să redeschizi scuze...una îi să redeschizi...după ce-ai închis tot

I: Și alta îi...

R: Și alta îi să continui ce ai făcut...

I: Și mă bucur întotdeauna când ne întâlnim și mai povestim despre cele ale mineritului. Vă mulțumesc încă o dată.

R: Eu propun...

R: Întâlnire...o întâlnire exact pe tema asta...să ne aducem măcar noi care am fost cândva....ce urât sună...am fost cândva...

R: Să ne aducem aminte și să povestim exact pe tema asta...ce a însemnat mineritul și cum ne-a marcat pe noi ca persoane...ca ființe, ca oameni...meseria asta

I: Ok. Vă mulțumesc încă o dată

R: Și noi